

Minieme toename uitgaven cultuur en sport

Wouter Jonkers

Verklaring der tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
–	= nihil
–	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2006–2007	= 2006 tot en met 2007
2006/2007	= het gemiddelde over de jaren 2006 tot en met 2007
2006/'07	= oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz. beginnend in 2006 en eindigend in 2007
2004/'05–2006/'07	= boekjaar enz., 2004/'05 tot en met 2006/'07

In geval van afronding kan het voorkomen dat de totalen niet geheel overeenstemmen met de som der opgetelde getallen.

Verbeterde cijfers in de staten en tabellen zijn niet als zodanig gekenmerkt.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Prinses Beatrixlaan 428
2273 XZ Voorburg

Prepress

Centraal Bureau voor de Statistiek - Facilitair bedrijf

Inlichtingen

Tel.: (088) 570 70 70
Fax: (070) 337 59 94
www.cbs.nl/infoservice

Bestellingen

E-mail: verkoop@cbs.nl
Fax: (045) 570 62 68

Internet

www.cbs.nl

De overheidsuitgaven aan cultuur en sport waren in 2005 nauwelijks hoger dan een jaar eerder. De uitgaven aan cultuur – kunst, media, bibliotheken, musea, monumenten en archieven – namen toe met 2,4 procent tot ruim 3,7 miljard euro. De uitgaven aan sport bleven vrijwel gelijk en bedroegen in 2005 ruim 1,2 miljard euro. Omdat de inflatie in 2005 1,7 procent bedroeg, namen de reële uitgaven aan sport zelfs af met 1,6 procent, terwijl die aan cultuur met 0,6 procent toenamen. In de periode 1999–2003 namen de reële overheidsuitgaven aan sport nog toe met gemiddeld 5,4 procent per jaar en die aan cultuur met gemiddeld 2,8 procent per jaar. Tegenover de uitgaven aan cultuur staan inkomsten van 764 miljoen euro. Deze inkomsten bestaan onder andere uit reclame-opbrengsten van de STER en inkomsten uit het verhuren van accommodaties. De inkomsten met betrekking tot sport bedroegen in 2005 321 miljoen euro. Het gaat vooral om opbrengsten uit de verhuur van accommodaties.

De uitgaven aan cultuur – media, kunst, musea, monumenten, archieven en bibliotheken – bedroegen in 2005 3,7 miljard euro. Van dit bedrag gaven de overheden 972 miljoen euro uit aan media, vooral aan de nationale publieke omroep en lokale televisie- en radiostations (tabel 2). De reële uitgaven zijn tussen 1999 en 2005 met bijna veertien procent afgenomen. Deze afname hangt samen met de reële afname van de reclame-opbrengsten, waardoor er minder geld beschikbaar is. De reclame-opbrengsten namen af door de laagconjunctuur tussen 2000 en 2005 en het verlies van de uitzendrechten van de samenvattingen van het eredivisievoetbal in 2005. Vanaf 2005 zendt niet meer de NOS, maar Talpa, dat tegenwoordig Tien heet en is overgenomen door RTL, de samenvattingen uit.

Het grootste deel van de bijdragen aan de media werd uitgegeven door het Rijk, dat 845 miljoen euro uitgaf. Het Rijk financierde daarmee vooral de nationale publieke omroep. Daar ging in 2005 841 miljoen euro naartoe. De rest van het geld spendeerde het Rijk aan de verdeling van etherfrequenties en de bevordering van een evenwichtige representatie van verschillende bevolkingsgroepen in het algemene media-aanbod en de participatie van minderheden in de media. Dit geld gaat deels naar Multiculturele Televisie Nederland (MTNL), een organisatie die voor vier grote doelgroepen in de Randstad – Turken, Marokkanen, Surinamers en Antillianen – per groep drie kwartier tweetalig nieuws en informatie uitzendt op lokale en regionale omroepen. Daarnaast werd in

Tabel 1
Overheidsuitgaven aan cultuur en sport, 1999–2005

Sport

Jaar	Nominale uitgaven	Prijsindex	Reële uitgaven (in termen 1999)	Mutatie reële uitgaven t.o.v. een jaar eerder	Index reële uitgaven
	<i>mln euro</i>	<i>1999=100</i>	<i>mln euro</i>	%	<i>1999=100</i>
1999	890	100,0	890		100,0
2000	991	102,6	966	8,5	108,5
2001	1 054	107,2	983	1,8	110,5
2002	1 141	110,9	1 029	4,7	115,6
2003	1 245	113,2	1 100	6,9	123,6
2004	1 242	114,5	1 084	-1,4	121,8
2005	1 243	116,5	1 067	-1,6	119,9

Cultuur

Jaar	Nominale uitgaven	Prijsindex	Reële uitgaven (in termen 1999)	Mutatie reële uitgaven t.o.v. een jaar eerder	Index reële uitgaven
	<i>mln euro</i>	<i>1999=100</i>	<i>mln euro</i>	%	<i>1999=100</i>
1999	2 859	100,0	2 859		100,0
2000	3 117	102,6	3 038	6,3	106,3
2001	3 344	107,2	3 119	2,7	109,1
2002	3 460	110,9	3 121	0,1	109,2
2003	3 621	113,2	3 199	2,5	111,9
2004	3 656	114,5	3 192	-0,2	111,6
2005	3 742	116,5	3 212	0,6	112,4

samenwerking met de vier grote steden – Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht – publieke lokale radio gericht op een jonge, multiculturele doelgroep ondersteund en werd ook een deel besteed aan het monitoren hoe zichtbaar minderheden – op basis van etniciteit, geslacht, leeftijd en handicaps – zijn op de televisie.

De provincies en de gemeenten gaven samen 127 miljoen euro uit, vooral aan lokale en regionale radio- en televisiestations.

Tabel 2
Overheidsuitgaven aan media, 1999– 2005

Jaar	Nominale uitgaven	Prijsindex	Reële uitgaven (in termen 1999)	Mutatie reële uitgaven t.o.v. een jaar eerder	Index reële uitgaven
	<i>mln euro</i>	<i>1999=100</i>	<i>mln euro</i>	%	<i>1999=100</i>
1999	966	100,0	966		100,0
2000	950	102,6	926	-4,1	95,9
2001	966	107,2	901	-2,7	93,3
2002	1 001	110,9	903	0,2	93,5
2003	1 007	113,2	890	-1,5	92,1
2004	996	114,5	869	-2,3	90,0
2005	972	116,5	834	-4,0	86,4

Meer geld voor monumenten, uitgaven kunst en bibliotheken stabiel

Aan musea, monumenten en archieven gaven de overheden in 2005 874 miljoen euro uit (tabel 3). De reële uitgaven hieraan stegen ten opzichte van een jaar eerder met twaalf procent. De voornaamste oorzaak van deze toename is dat het Rijk meer geld beschikbaar heeft gesteld voor het restaureren van monumenten.

De reële uitgaven aan kunst – kunstenaars, toneel- en muziekscholen, schouwburgen en andere kunstaccommodaties – namen tussen 2003 en 2005 af, nadat zij in de periode 1999–2003 nog met gemiddeld 6,5 procent per jaar toenamen. In 2005 bedroegen de uitgaven 1,3 miljard euro. Het grootste deel van dit bedrag wordt door de gemeenten besteed. Dit komt doordat vooral gemeenten de kunstaccommodaties en de toneel- en muziekscholen financieren.

De totale reële overheidsuitgaven aan bibliotheken stegen in 2004 met 1,4 procent en daalden vervolgens in 2005 met 0,4 procent. In de periode 1999–2003 stegen zij nog met gemiddeld drie procent per jaar. Vooral de gemeenten gaven minder uit aan bibliotheken: de reële gemeentelijke uitgaven waren in 2005 bijna drie procent lager dan in 2004.

Deze stabilisering van de overheidsuitgaven aan bibliotheken hangt samen met de afname van het aantal bibliotheken. Door fusies en schaalvergrotingen is het aantal bibliotheken afgenomen van 467 in 2004 tot 351 in 2005 (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2007).

Bij elkaar gaven de overheden in 2005 aan bibliotheken 559 miljoen euro uit. Hiervan kwam 440 miljoen voor rekening van de gemeenten. Het Rijk betaalde 71 miljoen euro, onder meer voor de financiering van de Koninklijke Bibliotheek en de bibliotheek van de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen. De overige 48 miljoen euro kwam voor rekening van de provincies.

De provincies gebruiken dit geld onder meer voor provinciale bibliotheekcentrales. Deze centrales ondersteunen en informeren bibliotheken, en leveren producten en diensten. Een belangrijk deel van de ondersteuning betreft de achtergrondcollecties. Bibliotheken kunnen namelijk vaak niet zelf alles aanschaffen, maar kunnen wel boeken lenen bij de bibliotheekcentrales. Ook stimuleren provincies de wetenschappelijke steunfunctie van sommige bibliotheken in grote steden. Hierdoor kan voor studenten materiaal worden verzameld dat door middel van het interbibliothecaire leenverkeer beschikbaar wordt gesteld. Daarnaast stellen provincies soms geld beschikbaar voor specifieke projecten;

Tabel 3
Overheidsuitgaven aan kunst, musea, monumenten, archieven en bibliotheken

Kunst (exclusief musea, monumenten en archieven)

Jaar	Nominale uitgaven	Prijsindex	Reële uitgaven (in termen 1999)	Mutatie reële uitgaven t.o.v. een jaar eerder	Index reële uitgaven
	<i>mln euro</i>	<i>1999=100</i>	<i>mln euro</i>	<i>%</i>	<i>1999=100</i>
1999	919	100,0	919		100,0
2000	1 040	102,6	1 014	10,3	110,3
2001	1 193	107,2	1 113	9,8	121,1
2002	1 264	110,9	1 140	2,5	124,1
2003	1 337	113,2	1 181	3,6	128,5
2004	1 340	114,5	1 170	-1,0	127,3
2005	1 336	116,5	1 147	-2,0	124,8

Musea, monumenten en archieven

Jaar	Nominale uitgaven	Prijsindex	Reële uitgaven (in termen 1999)	Mutatie reële uitgaven t.o.v. een jaar eerder	Index reële uitgaven
	<i>mln euro</i>	<i>1999=100</i>	<i>mln euro</i>	<i>%</i>	<i>1999=100</i>
1999	550	100,0	550		100,0
2000	687	102,6	670	21,7	121,7
2001	698	107,2	651	-2,8	118,4
2002	690	110,9	622	-4,4	113,2
2003	740	113,2	654	5,0	118,9
2004	767	114,5	670	2,4	121,7
2005	874	116,5	750	12,0	136,4

Bibliotheken

Jaar	Nominale uitgaven	Prijsindex	Reële uitgaven (in termen 1999)	Mutatie reële uitgaven t.o.v. een jaar eerder	Index reële uitgaven
	<i>mln euro</i>	<i>1999=100</i>	<i>mln euro</i>	<i>%</i>	<i>1999=100</i>
1999	423	100,0	423		100,0
2000	441	102,6	430	1,6	101,6
2001	487	107,2	454	5,7	107,4
2002	505	110,9	456	0,3	107,7
2003	538	113,2	475	4,3	112,4
2004	552	114,5	482	1,4	113,9
2005	559	116,5	480	-0,4	113,4

zo kunnen bibliotheken bij de provincie Zuid-Holland een subsidie aanvragen voor het vergroten van de digitale informatievoorziening op het gebied van culturele en sociaal-maatschappelijke activiteiten. Tenslotte zijn provincies betrokken bij de bibliotheekvernieuwing.

In 2000 concludeerde de Stuurgroep Herstructurering Openbaar bibliotheekwerk (de Stuurgroep-Meijer) in haar rapport "Open poort tot kennis" dat bibliotheken voor een ingrijpende organisatieomslag staan: de bibliotheken moeten vernieuwen. De vorm van deze vernieuwing is vastgelegd in het Koepelconvenant Herstructurering Openbaar Bibliotheekwerk, dat in december 2001 is ondertekend door de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal Overleg (IPO) en het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. De herstructurering wordt meestal omschreven als bibliotheekvernieuwing.

In het nieuwe stelsel moeten bibliotheken een basispakket van diensten aanbieden. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen kerntaken en speerpunten. De kerntaken moet elke bibliotheek kunnen uitvoeren. De speerpunten zijn afhankelijk van keuzes die de bibliotheek maakt.

Vaak kunnen de kerntaken alleen worden uitgevoerd door bibliotheken van een bepaalde omvang. Hierdoor ontstaan tussen bibliotheken veel nieuwe samen-

werkingsverbanden. De nieuwe organisaties van samenwerkende gemeenten worden aangeduid met de term 'basisbibliotheken'. Daarnaast ontstaan zowel op lokaal als op regionaal en landelijk terrein netwerken van bibliotheken en bibliotheekorganisaties, waarin wordt samengewerkt.

Om bij te dragen aan de vorming van basisbibliotheken is een aantal projecten geïnitieerd. Het gaat onder andere om projecten over schaalgrootte, organisatie-modellen en netwerkstructuren. Ook ondersteunen op diverse plaatsen in het land informateurs de bibliotheken, gemeenten en provincies om te komen tot samenwerkingsovereenkomsten (Procesbureau Bibliotheekvernieuwing, 2007).

Minder geld voor sport

In 2005 gaven de overheden ruim 1,2 miljard euro uit aan sport (tabel 1). Het grootste deel hiervan, namelijk 992 miljoen euro, wordt besteed aan accommodaties als zwembaden, sporthallen en sportvelden.

Vooraf de gemeenten subsidiëren sport. In 2005 was 94 procent van de overheids-uitgaven aan sport afkomstig van gemeenten. Echter, de afname van de reële overheids-uitgaven van 1,6 procent in 2005 was vooral aan het Rijk toe te rekenen. In reële termen namen de uitgaven van de gemeenten met 1,1 procent af en die van het Rijk met ruim 11 procent. Het Rijk gaf meer uit aan topsport, maar veel minder aan breedtesport. De afname van de uitgaven aan breedtesport hangt samen met het achterblijvende aantal projectaanvragen voor de zogenaamde BOS-impuls, waarbij BOS staat voor 'Buurt, Onderwijs en Sport'. Deze BOS-impuls is een tijdelijke stimuleringsmaatregel van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en is erop gericht een gezonde leefstijl te bevorderen en onderwijs- en opvoedingsachterstanden terug te dringen. Sportactiviteiten maken deel uit van de regeling.

Ook de reële overheidsinkomsten met betrekking tot sport zijn afgenomen (tabel 4). Vrijwel alle inkomsten werden ontvangen door gemeenten. Zij verwierven in 2005 minder opbrengsten uit de exploitatie van sportaccommodaties.

Tabel 4
Inkomsten overheid met betrekking tot sport, 1999– 2005

Jaar	Nominale uitgaven	Prijsindex	Reële uitgaven (in termen 1999)	Mutatie reële uitgaven t.o.v. een jaar eerder	Index reële uitgaven
	<i>mln euro</i>	<i>1999=100</i>	<i>mln euro</i>	<i>%</i>	<i>1999=100</i>
1999	242	100,0	242		100,0
2000	265	102,6	258	6,7	106,7
2001	275	107,2	256	-0,7	106,0
2002	290	110,9	262	2,0	108,1
2003	349	113,2	308	17,9	127,4
2004	343	114,5	299	-2,9	123,7
2005	321	116,5	276	-8,0	113,9

Literatuurlijst

Centraal Bureau voor de Statistiek. 2007. Minder leden van openbare bibliotheken.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. 2001. Koepelconvenant herstructurering openbaar bibliotheekwerk. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Den Haag.

Procesbureau Bibliotheekvernieuwing. 2007.

Stuurgroep herstructurering openbaar bibliotheekwerk. 2000. Open poort tot kennis. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Den Haag.